

CASTELAO E AS XENTES DO MAR

Por: Lino Pazos Pérez

Neste ano 2000, consagrado a lembranza do 50 cabodano de Daniel Castelao, non está de máis recordar o agarimo que este home, nado en Rianxo, tiña polas xentes que viven do mar.

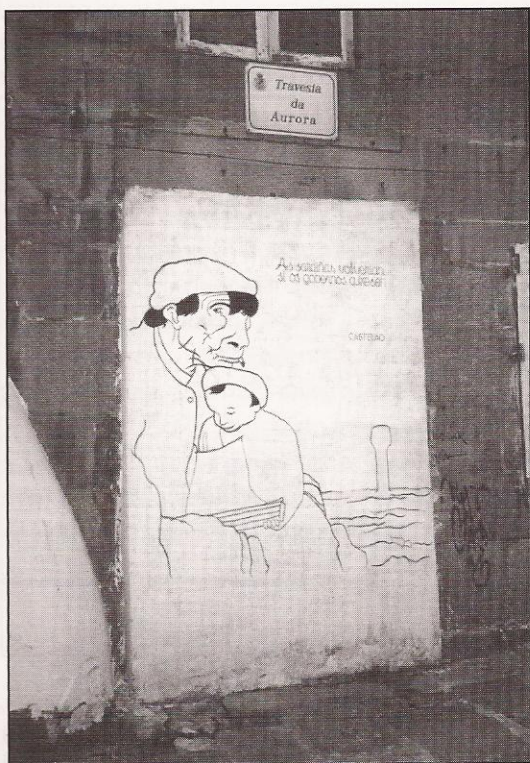
Non esquezamos que Rianxo se atopa a veira dunha ría, a de maiores proporcións de Galicia, a de Arousa, e que, Daniel Castelao, xa de neno recibiu o sinal do mar, especie de feitizo que deixa a súa impronta en tódolos pobos que levan sangue mariñeira. E en Castelao se da este "enfeitizo", é como si polas súas veas circularan as augas sacras do Ulla, por onde chegaron os restos do

apóstolo Santiago, mesturadas coas salgadas do bravo mar de Arousa.

Castelao, dende sempre, tivo ánima mariñeira, non hai máis que comprobar os numerosos "monos" que debuxou, tendo como tema a vida cotián dos homes do mar e a súa tarefa.

Daniel Castelao, recolle o saber popular de homes como: "O Rifante", "Ramón Carballo", etc., para logo introducirmos nunha complexa definición de "O Peixe" no seu mítico traballo "Sempre en Galiza".

A descrición que fai Castelao do mariñeiro, confiado na súa sorte, nun mar que sempre provía, truncada cando apareceron outras artes de pesca, introdúcenos neste curto traballo (O Rifante) na problemática, tan en voga nestes intres, da sobrepesca. O orgullo e a dignidade tamén están representados nesta obra, que non por curta é menos esclarecedora da idiosincrasia dun pobo, suxeito durante séculos ás adversidades.

"O Rifante era un mariñeiro que ganaba pesos a moreas e que na súa bolsa gardábanse talmente como auga nunha peneira...Ningún lle negou o creto de bó patrón e de bó cristiano que tiña; máis as veces parecía ter tratos co demo. Habían de largar o aparello outros mariñeiros e non habían de coller peixe ren; chegaba O Rifante e collía unha fartura de peixe... Pero tanta fartura minguou de súpeto e a fame foi entrando en todos os fogares. Tal aconteceu cando as trañas mataron o xeito..."

Cando "O Rifante", necesitado como moitas xentes humildes da bisbarra, tivo que ir a pedir cartos emprastados levou consigo a familia enteira, asegurándolle ó benfeitor que lle serían devoltos por el, ou polos seus descendentes.

"...amostrándollos a todos dixo con solemnidade: Miña muller e meus fillos: Se morro xa sabedes que se lle deben cincuenta pesos a iste home.

E sen dicir outra verba tapou a cabeza e foise diante de todos, escaleira abaixo".

Tamén nos agasalla cun dos seus traballos sobre a emigración forzada, dos mariñeiros, aínda que agora os emigrantes sexan doutra cor, navegando polos mares de Deus. O conto comeza así: "Unha rúa nun porto lonxano do norte. As tabernas están acuguladas de mariñeiros..."

Dous homes, que non se coñecen están ó pé da barra dun bar, cunha enchente de viño no corpo, manténdose en pé gracias á práctica de estar no mar, pernas abertas e brazos despregados sobre o amosador...

Cafetería

Castelao

Rúa Castelao, 5 - Teléf.: 986 843 361 - PONTEVEDRA

ESPECIALIDADES CASTELAO

- TES Y CAFÉS A LA CARTA
- CERVEZAS DE IMPORTACIÓN
- MENÚ DEL DÍA
- TAPEO
- BOCADILLOS

un que fala en inglés, outro que fala en francés, e de súpeto, cando o alcohol desata ás linguas, os dous cantan aquilo de:

*"Lanchiña que vas en vela;
levas panos e refaixos
para a miña Manoela".*

O dono do bar non lles saca ollo de enriba e cando saen pola porta da taberna, un agarrado ó outro, ó home da baiuca lle escorregan as bágoas mentres entoan a canción:

"Lanchiña que vas a vela..."
O taberneiro tamén era galego.

Sobre *"O Peixe"*, Castelao fai un ensaio entusiasta deste *"poder"* galego, regalo do mar, que tantas e tantas veces fixo rir e chorar ós pobos...

*"O peixe (di Castelao), é un dos símbolos de Cristo.
O peixe é a prata do mar feita carne.*

Cada peixe ten a sustancia do seu mar. O peixe do Mediterráneo sabe a carne civilizada e xa decadente. O peixe do Atlántico-un mar terriblemente salvaxe-sabe a sal de vida libre.

...A pesca era un traballo nobre e xeneroso. Por algo Xesús de Nazaret escolleu, para seus apóstolos, a doce mariñeiros. Máis agora péscase con dinamita.

Cando naufragaba unha lancha morría o patrón xunto cos seus compañeiros. Agora o patrón chamase armador e nunca morre afogado, porque xa non vai ó mar....

A xente da Meseta sólo coñece as mómias de sardiña, en ataúdes de folladelata ou en tambores de madeira...

O día que Galicia sexa nosa, os mariñeiros vivirán na fartura".

Esto o escribía Castelao no ano 1937 en plena contenda civil, en Valencia, e se extropolamos a problemática ou a comparamos coa de agora, seguramente non atoparíamos diferencias salinantes.

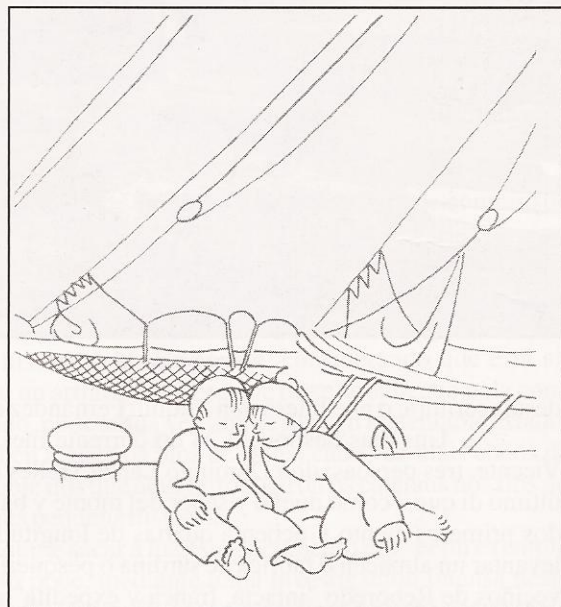
Ademais de deterse nos costumes e problemas das xentes do mar, Daniel Castelao fixo numerosos debuxos representando ó mundo do mar, nos que reflectiu con toda fidelidade as circunstancias polas que atravesaban as familias mariñeiras.

"No noso tempo ningún mariñeiro tomaba leite. Agora os mariñeiros son terrestres..."

"Por los mares gallegos- As sardiñas volverían si o goberno quixera".

Do mar non facían caso-Pensarían que se facían as sardiñas nas fábricas".

Cousas de nenos-Din que non hay rías máis bonitas que as nosas - Pero xa non teñen peixes".

O dito, o mundo do mar, ollado por Castelao na primeira metade do século XX non difire do que agora, no seu cincuenta cabodano, está a acontecer nas nosas rías, nas que peixes como as sardiñas, panchos, bolos, polbo, etc., encóntranse en clara recesión.

C./ Plaza de la Leña n.º 6
Teléf.: 986 855 211
PONTEVEDRA

